

Med anledning häraf och då det naturligen måste vara ett önskemål, att våra verkstäder ej beröfvas tillfälle att med framgång kunna åtaga sig byggandet äfven af stora fartyg, tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen ville besluta, att den i § 8 mom. b af tulltaxeunderrättelserna omförmälda tid af två år måtte utsträckas till tre år.

Stockholm den 28 januari 1904.

John Lovén.

N:o 34.

Af herrar **Hedborg** och **Hägglund**, med förslag till lag angående inskränkning i ägostyckningsförfarandets tillämpning.

Vid förra årets riksdag väcktes i Andra Kammaren motioner dels af herr D. Persson i Tällberg m. fl. om antagande för viss tid af lag angående förbud i vissa fall för bolag och förening af ekonomisk verksamhet att förvärfva fast egendom, dels af herr O. Emthén om inskränkning i ägostyckningsförfarandet. Dessa motioner voro ett par af de många uttrycken för farhågor, att skogsbolagsväldet skulle i Norrland alldeles förkväfvat jordbruket. Dessa farhågor delas af största delen af Norrlands befolkning och för öfrigt af dem, som känna verkliga förhållandena därstädes. Motionerna blefvo — sedan lagutskottet hemställt, att de icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda — af Riksdagens Andra Kammare bifallna, men af Första Kammaren afslagna. Jag anser, att ämnets vikt påfordrar dess återupptagande af Riksdagen.

Ett stadgande i lagen om hemmansklyfning, ägostyckning m. m. den 27 juni 1896 tyckes vara alldeles särskildt ägnadt att uppmuntra bolagen i Norrland att inköpa hemman för att lägga dessas skogsmarker till bo-

lagens redan förut stora skogskomplex och därigenom förhindra eller i det längsta undanskjuta uppodlandet af de å skogsmarken befintliga, odlingsbara områden.

Det är å 1 mom. i 2 § af nämnda lag jag syftar.

Med användning af stadgandet i detta moment hafva bolagen företagit sig att systematiskt skilja hemmanens inägojord från skogsmarken för att sedermera försälja inägojorden.

Vid af bolagen påkallade ägostyckningar går det i allmänhet så till, att den odlade jorden utlägges till en eller flera lotter och att bolaget behåller den lott, som utgöres af skogsmarken. De odlade lotterna tilläggas antingen rätt till skogsfång efter utsyning och mulbete under vissa år å någon mindre del af den af bolagen behållna skogsmark eller numera i åtskilliga fall äganderätt till ett visst mycket litet skogsområde.

Härigenom undandragas de odlingslägenheter, som ligga inom de stora skogsmarkerna, odling, och den utveckling af jordbruket, som skulle bidra att göra Norrland till det s. k. framtidslandet, kommer att aldeles hämmas.

Utvecklingen af jordbruket har i Norrland i allmänhet tillgått och tillgår fortfarande så, att, då ägaren af ett hemman känt sig oförmögen att längre sköta detsamma eller dör, hemmanet i regel delats mellan barnen eller andra arvingar, hvilka i de lotter, de bekommit, fått såväl odlad som odlingsbar mark samt skog.

För att arvingarna, sedan de blifvit uppväxta och bildat egna hushåll, skulle kunna bärga sig på de resp. lotterna, hafva de måst uppodla en del af den dem tillfallna odlingsbara marken.

På detta sätt har ett hemman, på hvilket förr endast en familj varit besutten, efter delningen, tack vare de odlingsbara lägenheterna, snart genom uppodling kunnat lämna föda åt flera hushåll.

Klart är, att den hemmansägare — särskildt i Norrland — som måste vädja till andra för att hafva tillgång till skog för husbehof, måste känna sig betydligt beroende. Så blir fallet, då bonden endast har rätt till husbehofsskog efter utsyning. För hvarje gång någonting för gården behöfves, måste han vända sig till ägaren af skogsmarken och nöja sig med hvad denne låter utsyna. I en högst osjälfständig och besvärlig ställning måste ägaren af inägojorden sålunda komma. Han blir ingen äkta telning af vår själfständiga bondestam.

Finge däremot den, som förvärfvade sig inägolotten af hemmanet, så stor skogsmark med äganderätt, att han där kunde hafva tillgång till skog och mulbete för husbehof, blefve visserligen icke hans själfständighet uti ifrågavarande afseende äfventyrad. Men, såsom ofvan sagts, någon ut-

veckling af de odlingslägenheter, som före bolagets inköp tillhört hemmanet och därefter kommit inom skogsägarens skogsområde, vore ej att tänka på.

Då lagutskottet förra året afslog motionen angående inskränkning i ägostyckningsförfarandets tillämpning, anförde utskottet såsom motiv för afslaget bland annat följande: »i hufvudsak äro emellertid stadgandena om ägostyckning enligt utskottets uppfattning byggda på riktiga grunder, och utskottet kan därför icke tillstyrka, att desamma för vissa landsdelar skulle sättas ur tillämpning. Befolkningen därstädes skulle härigenom komma i en ganska ogynnsam ställning. *Möjligheten att vinna ägostyckning skulle vara utesluten äfven för sådana fall, då detta förfarande innebure otvifvelaktiga fördelar, och jordafsöndringsförfarandet, till hvilket man i stället oftast vore hänvisad, är på grund af de förändringar, bestämmelserna därom till någon del undergingo i sammanhang med ägostyckningens införande, numera icke alltid så användbart som dess förinnan.*»

De i utskottets motiv särskildt åsyftade fall torde icke hafva afseende på andra ägostyckningar än sådana, hvarigenom viss till gränserna bestämd ägovidd afses att utläggas till tomter invid stad, jernvägsstation, hamnplats eller eljest enligt fastställd plan.

I dylikt fall kan ju ägostyckningsinstitutet äga sin stora betydelse och bör för dessa fall bibehållas äfven hvad Norrland beträffar.

Inom Gäfleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har följande antal ägostyckningar verkställts, nämligen: under år 1900 605, 1901 737 och 1902 986. För 1903 finnes ännu icke tillgänglig någon fullständig statistik, men enligt hvad jag varit i tillfälle att inhämta från domarnes uppgifter rörande sex norrländska domsagor, hafva endast i dessa under år 1903 öfver 430 ägostyckningar ägt rum.

Sålunda blir för hvarje år antalet ägostyckningar allt större, och under det att under år 1900 i hela riket 177,111 hektar ägostyckats, så ägostyckades under år 1902 449,665 hektar, af hvilka den ojämförligt största delen faller på nyss uppräknade fem län. Dessa siffror visa, med hvilken oerhörd intensitet för jordbruk lämplig mark på angifvet sätt inom nämnda fem län undandrages sitt ändamål för att bindas vid skogsmarken. I de flesta fall äro ägostyckningarna i de ofvan uppräknade fem norrländska länen sådana, som verkställts enligt § 2 i ofvan åsyftade lag.

På grund af hvad jag anført och med hänvisning till hvad i här ofvan åberopade motioner vid förra riksdagen anförts, vågar jag vördsamast hemställa,

att Riksdagen ville för sin del antaga följande

Lag

angående inskränkning i ägostyckningsförfarandets tillämpning.

Härigenom förordnas, att hvad lagen om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring den 27 juni 1896 stadgar i afseende å ägostyckning tills vidare ej skall äga tillämpning inom Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Jämtlands och Gäfleborgs län i annat fall, än att med ägostyckningen afses, att viss till gränserna bestämd ägovidd skall utläggas till tomter invid stad, municipalsamhälle, järnvägsstation, hamnplats eller eljest enligt af Kungl. Maj:t fastställd plan.

Denna lag skall gälla tills vidare intill 1907.

Stockholm den 27 januari 1904.

Axel Hedborg.

I motionen instämmer

E. Hägglund.